

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 344/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou Popovič & Sábo, s. r. o., Mojmirova 8, Košice, IČO 53 669 177, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Adrián Popovič, PhD., proti uzneseniu Okresného súdu Humenné č. k. 12 C 116/2022-143 z 21. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 C 116/2022-143 z 21. marca 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou okresnému súdu domáhala zaplatenia pohľadávky v sume 226,78 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“). Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 116/2022-94 z 1. decembra 2022 žalobe v plnom rozsahu vyhovel. Okresný súd priznal sťažovateľke vo vzťahu k žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 %

s tým, že o výške trov konania súd rozhodne samostatným uznesením po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II rozsudku).

3. Sťažovateľka vyčíslila trovy konania v sume 452,95 eur. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 12 C 116/2022-120 z 25. januára 2023 priznal sťažovateľke trovy právneho zastúpenia v sume 319,39 eur a ostatné trovy konania v sume 10 eur. K nepriznaniu odmeny a režijného paušálu za dva úkony právnej služby (ďalšie porady s klientom 14. októbra 2022 a 30. novembra 2022) okresný súd uviedol, že právny zástupca predložil potvrdenia o týchto poradách, nie však zápisnice z porad, z ktorých mal vyplynúť obsah týchto porad (napriek deklarovánu predloženu zápisníc, pozn.). Účelnosť a dôvodnosť týchto porad hodnotil okresný súd podľa toho, či sa v konaní objavili nové a závažné skutočnosti, pre ktoré by boli takéto porady nevyhnutné. Predmetom porady 14. októbra 2022 bolo vyjadrenie sťažovateľky k vyjadreniu žalovanej zo 7. septembra 2022. Podľa okresného súdu „*od predchádzajúceho úkonu žalobkyne nedošlo k zmene skutkového či právneho stavu, neboli predložené nové dôkazy, nenastala zmena procesného postupu strán v konaní. V danej veci tak nemožno vyššie uvedenú poradu hodnotiť ako úkon nevyhnutný...*“. K rovnakému záveru dospel okresný súd aj pri porade 30. novembra 2022, ktorej predmetom mala byť príprava na pojednávanie 1. decembra 2022. Zo zápisnice z uvedeného pojednávania je zrejmé, že sťažovateľka sa uvedeného pojednávania nezúčastnila, a tiež to, že právny zástupca sťažovateľky zotrval na svojich predošliých vyjadreniach podaných v konaní. Okresný súd uviedol, že „*príprava na pojednávanie bez zmeny skutkového stavu, bez potreby prejednať nové skutočnosti, či prípadnú zmenu procesného postupu žalobkyne resp. bez toho, aby zo strany žalobkyne došlo k zmene procesnej stratégie, či k zmene jej postoja, sa nejaví ako úkon potrebný...*“.

4. Proti uzneseniu o výške trov konania podali sťažovateľka, ako aj žalovaná sťažnosti, o ktorých rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 21. marca 2023 tak, že sťažnosť sťažovateľky zamietol (výrok I). Okresný súd zmenil výrok uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 116/2022-120 z 25. novembra 2023 tak, že žalovaná je povinná do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia v sume 350,40 eur a ostatné trovy konania v sume 10 eur. Druhým výrokom napadnutého uznesenia okresný súd opravil chybu v písaní a počítaní a zároveň nepriznal náhradu trov za ďalší úkon právnej služby.

5. Okresný súd nepovažoval ďalšiu poradu zo 14. októbra 2022 za účelný úkon právnej pomoci, keďže išlo o úkon na základe vyjadrenia žalovanej v súvislosti so vznesenou námietkou miestnej príslušnosti, „*ktorou sa súd musel po vznesení tejto námietky zaoberať... išlo o právne posúdenie zo strany súdu, ktoré nebolo ovplyvnené vyjadrením zástupcu žalobkyne*“. Ani ďalšiu poradu z 30. novembra 2022 okresný súd nepovažoval za účelne vynaložený úkon právnej pomoci, keďže okresný súd sťažovateľku na dané pojednávanie nepredvolával. V súlade s § 178 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) predvolal na pojednávanie iba právneho zástupcu sťažovateľky, keďže výsluch sťažovateľky ako dôkazný prostriedok nebol navrhnutý. Z tohto dôvodu nebolo potrebné pripravovať sťažovateľku na uvedené pojednávanie.

6. Okresný súd vyhovel sťažnosti žalovanej a nepriznal odmenu a režijný paušál za úkon predžalobnej výzvy spočívajúci v žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody. Okresný súd poukázal na § 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., podľa ktorého súčasťou trov konania sú aj trovy právneho zastúpenia, ktoré zahŕňajú účelne vynaložené hotové výdavky a odmenu

za zastupovanie, ktorá sa určí ako tarifná odmena advokáta. Súčasťou trov konania nie sú náklady na predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody pred príslušným orgánom. Na tomto základe okresný súd dospel k právnomu záveru, že *„súčasťou trov konania nie sú náklady na predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody pred príslušným orgánom. (KS v Prešove sp. zn. 2 Co/204/2014 zo dňa 16. 9. 2015, NS SR 2 Cdo/7/1999.). Uvedené náklady žalobkyne spojené so Žiadosťou o predbežné prejednanie si mohla žalobkyňa uplatniť ako príslušenstvo podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka, avšak nie je v rámci náhrady trov konania.“*.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka namieta porušenie označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením. Podľa sťažovateľky právne závery okresného súdu sú arbitrárne v rozsahu nepriznania trov právneho zastúpenia celkovo za tri špecifikované úkony právnej služby. Nepriznanie odmeny a náhrady hotových výdavkov v tomto rozsahu okresný súd odôvodnil arbitrárne a nedostatočne, čím porušil označené práva.

8. Uznesením o výške trov konania okresný súd nepriznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby – ďalšia porada s klientom 14. októbra 2022 v sume 37,86 eur a ďalšia porada s klientom 30. novembra 2022 v sume 25,91 eur. Napadnutým uznesením okresný súd navyše nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia za ďalší úkon právnej služby – predžalobná výzva z 25. júna 2022 v sume 37,86 eur.

9. Ďalšia porada s klientom 14. októbra 2022 sa uskutočnila pred procesným úkonom sťažovateľky (vyjadrenie k vyjadreniu žalovanej zo 7. septembra 2022). V sťažnosti sťažovateľka namietala, že v príslušnom podaní uplatnila dva nové prostriedky procesnej obrany: vyjadrenie k námietke miestnej príslušnosti okresného súdu a námietku na vec aplikovateľnej právnej úpravy. Vzhľadom na predmet konania išlo teda o *„podstatný prostriedok procesnej obrany, keďže žalovaný namietal (nesprávne poukazujúc na neúčinnú právnú), že právny záver o predbežnej vykonateľnosti nezákonného rozhodnutia je nesprávny (čím by nebol daný základ uplatneného nároku).“*. Okresný súd sa v napadnutom uznesení nevysporiadal s argumentáciou o účelnosti podania (vyjadrenie k vyjadreniu žalovanej zo 7. septembra 2022) osobitne vzhľadom na druhú námietku (námietka aplikovateľnej právnej úpravy).

10. Ďalšia porada s klientom 30. novembra 2022 sa uskutočnila pred pojednávaním 1. decembra 2022. K argumentácii okresného súdu, že sťažovateľka sa uvedeného pojednávania nezúčastnila a ani nebola na dané pojednávanie predvolaná s tým, že nedošlo k zmene skutkového stavu, sťažovateľka uvádza, že je jej ústavným právom ako strany sporu byť prítomná na pojednávaní bez ohľadu na to, či je na pojednávanie predvolaná. V prípade strany sporu neznalej práva *„prípadné nepredvolanie na pojednávanie môže vyvolať otázky ohľadom vedenia súdneho konania, ktoré musí byť v takom prípade vysvetlené sporovej strane jej právnym zástupcom...“*. Strana sporu je napokon vždy oprávnená v súlade s § 182 CSP zhrnúť svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu. Rozhodnutie o účasti alebo neúčasti strany sporu je *„vždy zásadné z hľadiska presadzovania práv sporovej strany... Prijatť rozhodnutie o účasti na pojednávaní je také, ktoré si vyžaduje kvalifikované právne posúdenie a poskytnutie právnej pomoci v podobe úkonu právnej služby.“*

11. Napokon bolo podstatné posúdenie úkonu označeného ako predžalobná výzva – žiadosť o predbežné prerokovanie nároku poškodenej z 25. júna 2022 ako predžalobnej výzvy. Sťažovateľka nesúhlasí s právnym záverom, že súčasťou trov konania nie sú náklady predbežného prerokovania nároku na náhradu škody pred príslušným orgánom, preto ich sťažovateľka mala uplatniť ako príslušenstvo podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Zákon č. 514/2003 Z. z. v tomto kontexte upravuje prejednanie nároku na náhradu škody. Právny pojem nárok na rozdiel od právneho pojmu právo sa viaže na právo na plnenie, ktoré je zročné, a teda pre ktoré je „*možné uplatňovať procesné úkony uplatňovania takéhoto úkonu pred príslušným orgánom (actio nata)*“. S tým korešponduje § 16 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. pripúšťajúci domáhať sa nároku na súde v prípade, ak sa na písomnú žiadosť poškodeného o predbežné prerokovanie nároku neprihliada. Povinnosť prerokovania nároku podľa § 15 zákona č. 514/2003 Z. z. v kontexte s § 3 CSP predstavuje procesnú podmienku založenia právomoci súdu. Zákon č. 514/2003 Z. z. upravuje uspokojenie/neuspokojenie nároku na náhradu škody, t. j. nie priznanie/nepriznanie nároku, z čoho vyplýva, že nárok existuje v čase podania žiadosti a dotknutý orgán môže tento nárok dobrovoľne uspokojiť. Zákonné náležitosti žiadosti o predbežné prerokovanie nároku sú zhodné ako náležitosti (kvalifikovanej) predžalobnej výzvy. Ide pritom o posledný právny úkon proti zodpovednému subjektu pred podaním žaloby na súde. Je teda zrejmé, že žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody plní funkciu predžalobnej výzvy.

12. Túto argumentáciu sťažovateľka podporuje aj odkazom na formulár v upomínacích konaniach, ktorý v časti „*Trovy konania*“ umožňuje žalobcovi uplatniť si trovy konania za úkon právnej služby predžalobnej výzvy. Právna úprava upomínacieho konania pritom neobsahuje osobitnú úpravu trov konania, preto sa uplatňujú všeobecné predpisy o trovách konania. Zo súdnej praxe tiež vyplýva, že Okresný súd Banská Bystrica „*v týchto konaniach plošne predžalobné výzvy ako trovy konania uznáva a priznáva, ak sú preukázané (a nie ako príslušenstvo pohľadávky)*“. Aj z týchto dôvodov právny záver okresného súdu neobstojí, keďže „*zásadným spôsobom zužuje možnosti dosiahnutia efektívnej náhrady trov vynaložených na predbežné prerokovanie nároku*“, preto je tento právny záver arbitrárny a ústavne neakceptovateľný. Sťažovateľka poukazuje aj na ďalšiu judikatúru najvyšších súdnych autorít v otázke náhrady trov konania (trov právneho zastúpenia).

13. Napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené označené práva, ktoré spôsobil orgán ochrany práv, čím došlo aj k porušeniu princípu právnej istoty a legitímnych očakávaní sťažovateľky. Uvedené skutočnosti odôvodňujú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu, ktorým bola vyčíslená výška náhrady trov konania (trov právneho zastúpenia).

15. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných

dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

16. Ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

17. Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom. Práva na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy). V súvislosti s nastolenou problematikou ústavný súd stabilne judikuje, že iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúma rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by totiž mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. IV. ÚS 170/08, IV. ÚS 248/08, II. ÚS 64/09, IV. ÚS 182/09, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, IV. ÚS 604/2018). Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania považuje za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúma iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť.

18. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného rozhodnutia o trovách konania sa uchýli iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013, IV. ÚS 192/2014, IV. ÚS 604/2018).

19. Pri skúmaní ústavnej udržateľnosti právnych záverov okresného súdu v napadnutom uznesení sa ústavný súd v potrebnom rozsahu tiež oboznámil s uznesením okresného súdu z 25. januára 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom.

20. Odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu v spojení s uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom predstavuje podľa ústavného súdu dostatočný základ na jeho výrok, ktorým nepriznal sťažovateľke odmenu a náhradu hotových výdavkov za špecifikované tri úkony právnej služby. Okresný súd vo svojich uzneseniach primeraným, logickým, zrozumiteľným a dostatočným spôsobom sťažovateľke objasnil, prečo nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia vo vymedzenom rozsahu, preto napadnuté uznesenie nie je zjavne neodôvodnené. Právne závery okresného súdu v uvedených uzneseniach nemožno považovať za arbitrárne, t. j. také, ktoré by nemali oporu v zákone, resp. popierali by podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku a zákona č. 514/2003 Z. z. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd sa sťažnostnou argumentáciou sťažovateľky zaoberal a poskytol jej primeranú odpoveď na túto argumentáciu, ktorá podľa názoru ústavného súdu nevybočuje z ústavne akceptovateľných rámcov, keďže predstavuje jedno z možných ústavne akceptovateľných riešení vymedzenej skutkovej situácie. Skutkové a právne úvahy okresného súdu boli relevantné vo vzťahu k výroku o nepriznaní náhrady trov právneho zastúpenia vo vymedzenom rozsahu, keďže smerovali k vyhodnoteniu účelnosti a vhodnosti špecifikovaných úkonov právnej služby. Nepriznanie náhrady trov konania za úkon – žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody okresný súd podporil odkazom na § 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. a na príslušnú judikatúru všeobecných súdov. Nesúhlas sťažovateľky s uvedenými právnymi závermi okresného súdu je legitímny, avšak v ústavnej sťažnosti neuviedla takú argumentáciu, na základe ktorej by ústavný súd mohol konštatovať zjavný exces okresného súdu pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia. Námietky sťažovateľky takto neboli v súhrne spôsobilé spochybníť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia okresného súdu v spojení s uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom.

21. Na tomto základe ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky, ako ich špecifikovala v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu